

Fylkesmannen i Agder

**Forslag til utvidet vern av Nedre Timenes
naturreservat**

Kristiansand kommune

Agder fylke

**Utkast til verneplan for skog
Høringsutgave oktober 2020**

Innhold

Høring av verneplaner	2
Innledning.....	2
Naturfaglige registreringer	2
Verneform	3
Hva medfører vernet.....	3
Verneforskrift og restriksjonsnivå.....	3
Generelle kommentarer til verneforskriftene	4
Inngrep	4
Planteliv.....	4
Dyreliv.....	4
Friluftsliv	5
Motorferdsel	5
Skjøtsels- og forvaltningsplaner	5
Generelle unntaksbestemmelser	6
Forvaltningsmyndighet.....	6
Økonomisk erstatning.....	6
Verneprosessen.....	6
Oppstart av verneprosess.....	6
Endringer etter oppstartsmelding	7
Sammendrag av innkomne innspill	7
Fylkesmannens kommentarer til innspillene	8
Høring og videre prosess.....	10
Områdebeskrivelse	11
Forslag til verneforskrift.....	12

Høring av verneplaner

Fylkesmannen i Agder sender med dette forslag til verneplan for utvidelse av Nedre Timenes naturreservat i Kristiansand kommune på lokal og sentral høring. Verneplanen sendes på høring etter avtale med Miljødirektoratet.

Innspill til verneforslaget sendes skriftlig til Fylkesmannen i Agder innen 21.01.2021

Innledning

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Per januar 2020 er ca. 5 % av all skog og av dette 3,8 % produktiv skog i Norge vernet, jf. tall fra NIBIO. Dette er langt mindre enn andre land i Europa. Forskernes nasjonale anbefaling er at 4,6 % av det produktive skogarealet vernes. St.meld. nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Blant annet at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene fra en rapport fra NINA og Skogforsk, «Evaluering av skogvernet i Norge» (Framstad mfl. 2002). Stortinget har videre satt seg som mål å verne 10 % skogareal. Opptrappingen av skogvernet er en viktig del av Norges bidrag for å stanse tap av biologisk mangfold. Norge har forpliktet seg til å ta vare på vårt biologiske mangfold gjennom nasjonale målsettinger og internasjonale avtaler. Vern av skogområder skal bidra til et representativt vern av skogtyper og sikre trua arter og naturtyper i norsk skog. Norge har stor variasjon av skogtyper, også skogtyper som er internasjonalt sjeldne. Nær 50 prosent av de trua og nær trua artene i Norge lever i skog.

Regjeringens arbeid med vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer: Frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I Stortingsmeldingen blir begge strategiene trukket fram som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge.

Frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egen skog. Arbeidet skjer i et nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndighetene.

Miljøvernmyndighetene vurderer tilbudet og iverksetter naturfaglige registreringer for å kartlegge verneverdier. Om det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et verneforslag for det aktuelle arealet så vil det bli gjennomført forhandlinger med grunneier om avgrensning, verneforskrifter og økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Alle verneforslagene omtalt i denne verneplanen er et resultat av tilbud om frivillig vern av skog fra grunneier(e).

Naturfaglige registreringer

Naturfaglige kvaliteter og verneverdier i deler av den foreslåtte utvidelsen av Nedre Timenes er beskrevet i forbindelse med Miljødirektoratets kartleggingsprosjekt «Frivillig vern».

Faktaark for alle det kartlagte skogområdet er publisert i skogdatabasen NARIN

(<http://www.borchbio.no/narin/>). Kartleggingsrapporten for eksisterende Nedre Timenes naturreservat dekker også relativt store deler av foreslått utvidelse. Utvidelsesområdet omfatter deler av to kjerneområder, et med lågurt-eikeskog og et med gammel eikeskog der begge er vurdert til å ha regional verneverdi. Deler av foreslått utvidelse er også foreslått som alternativ avgrensning av verneområde i eksisterende kartleggingsrapport for Nedre Timenes (Heggland og Svalheim, 2007).

Rapportene i skogdatabasen NARIN beskriver naturgrunnlag, vegetasjon, skogstruktur og påvirkning og det gis beskrivelse, avgrensning og en verdivurdering av registrerte kjerneområder. Verdivurderingen tar utgangspunkt i en rekke kriterier som urørthet, død ved, forekomst av gamle trær, treslagsvariasjon, rikhet, arrondering og forekomster av sjeldne og trua arter. Verdivurderingen er foretatt etter Miljødirektoratets standardmal for vurderinger og verdisetting av verneområder.

For nærmere beskrivelse av det foreslåtte utvidelsesområdet samt hovedinnholdet i den naturfaglige registreringen, viser vi til områdebeskrivelsen på slutten av høringsdokumentet.

Verneform

Skogområder som inngår i ordningen med frivillig vern skal normalt fredes som naturreservat, etter naturmangfoldloven § 37. Siden området som nå fremmes for vern, innebærer utvidelse av et eksisterende naturreservat og inneholder mange av de samme verne kvalitetene som allerede er vernet i området, mener Fylkesmannen det er naturlig at verneformen naturreservat videreføres. Utvidelsesområdet tilfredsstiller etter vår vurdering vilkårene i naturmangfoldloven (nml.) § 37 om områder som kan vernes som naturreservat.

Hva medfører vernet

Ved vern av skog som naturreservat legges det vekt på at det er hele økosystemet og de økologiske prosessene som skal vernes. Verneformålet innebærer at det skal skje en naturlig utvikling dvs. at de naturlige økologiske prosessene uforstyrret skal kunne finne sted i området.

Et vernevedtak vil få konsekvenser for fremtidig bruk og hvilke aktiviteter som kan foregå i området. Alle tiltak som kan føre til endringer i naturmiljøet vil være forbudt. Skogsdrift, skogskjøtsel, uttak av ved, nydyrking, drenering og andre aktiviteter samt oppføring av bygninger vil ikke være tillatt. Det samme gjelder motorisert ferdsel. En del tiltak som kunne gjennomføres tidligere, vil nå være søknadspliktige. I fellesskap vil søker og forvaltningsmyndighet ofte komme fram til løsninger som gjør at det ønskede tiltaket kan gjennomføres uten å komme i konflikt med verneformålet. For enkelte søknadspliktige tiltak kan det gis tillatelser som gjelder for flere år om gangen. Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som vanlig ferdsel til fots og på ski, jakt og plukking av bær og sopp vil kunne foregå som tidligere.

Verneforskrift og restriksjonsnivå

Fylkesmannen har utarbeidet et forslag til verneforskrift der det foreslåtte utvidelsesområdet innarbeides i gjeldende verneforskrift for Nedre Timenes naturreservat. Forskriften sendes nå på høring sammen med forslaget til vernekart. Her er det forsøkt å gjøre tilpasninger i samsvar med de opplysningene vi har fått om brukerinteressene i området ved innsending av tilbud om frivillig vern og etter kunngjøring om oppstart av arbeidet med verneprosessen. Nye forhold som blir kjent om det enkelte verneområde og uttalelser som kommer inn i forbindelse med den sentrale høringen kan føre til at det blir gjort ytterligere tilpasninger av verneforskriften etter høringsperioden er utløpt. Det er derfor av stor betydning at høringsinstansene kommer med innspill til den aktuelle verneforskriften. Mulighet for justering av verneforskriften må vurderes opp mot hensynet til verneformålet i hvert enkelt tilfelle.

Generelle kommentarer til verneforskriftene

Den lokale verneforskriften gir en nøyaktig oversikt over hva vernet innebærer med hensyn til hvilke tiltak og aktiviteter som kan gjennomføres i verneområdet. Nedenfor gis det noen generelle kommentarer til forskriften.

Inngrep

Verneforskriftene legger opp til at gjennomføring av tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Bestemmelsen inkluderer anlegg av ulike slag (midlertidige og faste), men også andre typer tiltak som uttak og oppfylling av masse, henleggelse av avfall og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Det er ikke tillatt å føre opp nye bygg som for eksempel hytter eller jaktbuer i reservatene. Eksisterende bygninger kan vedlikeholdes opp til den standarden de har på vernetidspunkt, men det legges ikke opp til oppgradering og/eller standardheving. Men hensyn til eventuell gjenoppføring av bygninger, forutsettes det at dette skjer innenfor rammen av den størrelse og utforming som bygningen hadde på vernetidspunktet.

Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet er tillatt. Anlegg viser her til eksisterende skogsbil/traktorveier, kulturminner, stier med mer. I noen tilfeller kan det åpnes for at eksisterende godkjente traktorveier som tegnes inn i vernekartet kan benyttes til kjøring med traktor/ATV for uttransport av felt storvilt. Dette gjelder da kun på avmerket traktorvei og ikke i terrenget ellers.

Gjennom verneprosessen vil Fylkesmannen vurdere hvilke stier og traktorveier som skal kunne vedlikeholdes. Disse vil bli avmerket i vernekartet. For at eldre traktorveier skal kunne vedlikeholdes må de ha et lovlig og reelt bruksformål utover uttransport av felt storvilt. Fylkesmannen minner om at traktorveier som regel er anlagt i forbindelse med drift av skogen. Ved et vern av området vil skogsdrift ikke være tillatt og behovet for å vedlikeholde denne type drifteveier faller derfor som regel bort.

Det bemerkes at plan- og bygningslovens (pbl.) bestemmelser vil gjelde i tillegg til bestemmelsene i verneforskriften, men at det ikke kan gis tillatelser utover det som er tillatt etter vernereglene.

Planteliv

Vernebestemmelsene legger opp til en generell plantelivsfredning som inkluderer all vegetasjon i de aktuelle reservatene. Det er heller ikke tillatt å så eller plante trær og annen vegetasjon. Plukking av bær og matsopp er fremdeles tillatt som før, og det vil også være tillatt å gjøre opp bål dersom en samler små tørrkvist fra bakken eller benytter seg av medbrakt ved.

Dersom plukkhogst inngår som nødvendig skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene, vil dette være tillatt.

Dyreliv

Det er lagt opp til en generell dyre- og fuglelivsfredning i naturreservatene. Fredningen gjelder også reirplasser og hiområder inkludert beverhytter. Det er imidlertid åpnet opp for jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk forutsatt at det foreligger tillatelse fra grunneier.

Friluftsliv

Ferdsel til fots og på ski i verneområdet er tillatt. Ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen, er sykling, ridning og bruk av hest og kjerre forbudt i Nedre Timenes naturreservat utenom på traseer godkjent i forvaltningsplan.

Fylkesmannen holder på å avslutte arbeidet med denne forvaltningsplanen, og det legges der opp til at aktiviteter som sykling og ridning innenfor reservatet kun skal skje på Nygårdsveien.

Det er heller ikke tillatt å bruke naturreservatene til idrettsarrangementer eller større arrangementer. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til at enkelte større arrangementer kan gjennomføres i reservatene.

Dersom det over tid viser seg at tillatt ferdsel er i strid med verneformålet, kan Miljødirektoratet, ved forskrift forby eller regulere ferdselen i hele eller deler av reservatene. Utarbeidelse og eventuell innføring av en slik forskrift følger forvaltningslovens regler.

Motorferdsel

I utgangspunktet er all motorisert ferdsel i naturreservater forbudt. Tradisjonelt er en stor del av verneområdene benyttet i forbindelse med storviltjakt (elg og hjort), og det kan derfor være aktuelt med tilpasninger av verneforskriften med hensyn til uttransport av felt elg/hjort på eksisterende traktorveier og i terrenget generelt. I rene skogområder med liten fare for at det kan oppstå kjøreskader, foreslås det et generelt unntak i verneforskriften om at lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget kan benyttes for uttransport av storvilt dersom det er nødvendig.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag med tilhørende forskrift gjelder i tillegg til disse bestemmelsene, men gir ikke tillatelse ut over det vernereglene fastsetter. Det kan være tilfeller hvor det også må innhentes tillatelser etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Verneforskriften endrer ikke grunneieres rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

Skjøtsels- og forvaltningsplaner

Verneformålet for utvidelsesområdet og Nedre Timenes naturreservat generelt, er knyttet opp mot å frede alt naturlig plante- og dyreliv i området.

Nedre Timenes naturreservat har stor variasjon i skogtyper angitt i verneformålet, blant annet rik edelløvskog, gammel barskog og svartorstrandskog. I tillegg har området store verdier knyttet til kulturbetingete naturtyper som rike hagemarker og slåttemarker. For å ivareta den enkelte skogtypen og utvikle verneverdiene best mulig, er det derfor behov for ulike skjøtselsregimer i reservatet. Verneverdiene i områdene med rike og fattige edelløvskogstyper utvikles best ved liten eller ingen skjøtsel og verneverdiene her sikres gjennom fri utvikling uten inngrep. Utvidelsesområdet er ikke inkludert i pågående arbeid med forvaltningsplan for Nedre Timenes, men planforslaget beskriver og foreslår tiltak/skjøtsel for enkelte naturtyper som går inn i utvidelsesområdet vest for Kjeåsen og sør for Roksheia.

I utkast til forvaltningsplan for Nedre Timenes naturreservat fremgår det at dersom innplantet gran får etablere tette bestander innenfor området, kan den på sikt true verneverdiene knyttet til edelløvskogen. Det er derfor et ønske fra forvaltningsmyndighetens side å hindre spredning av gran, og man har derfor som mål å fjerne mest mulig av gran som antas å stamme fra plantefelt i og rundt reservatet. Det står ikke ubetydelige mengder med innplantet gran i det

foreslåtte utvidelsesområdet, fordelt på til sammen tre store og to mindre forekomster. Det er videre registrert flere enkeltrær samt foryngelse innenfor det tilbudte arealet for vern. Fylkesmannen mener derfor det vil være behov for å gjennomføre en fremtidig hogst for å ivareta verneverdiene i tråd med utkastet til forvaltningsplan for Nedre Timenes naturreservat. I denne forbindelse har det blitt utført en utredning av granforekomster i Nedre Timenes naturreservat med utvidelsesområde (*Ertzeid Opsahl og Åsan 2020*), for å få et inntrykk av omfanget ved gjennomføring av hogst som fremtidig skjøtselstiltak. Ved senere gjennomføring av hogsten, vil det være nødvendig å oppruste eksisterende traktorveier innenfor foreslått verneområde.

Etter et eventuelt vedtak om fredning av området som er foreslått i dette verneplanutkastet, vil grensene bli merket i marka med standardiserte grensemerker og skilt. Det kan også bli satt opp tavler med utfyllende informasjon om naturverdier samt gjeldende verneforskrifter og avgrensning av området. Statens Naturoppsyn vil etter verneområdet er opprettet, få ansvar for å drive oppsyn i Nedre Timenes naturreservat.

Generelle unntaksbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. nml. § 48. Fylkesmannen påpeker at «vesentlige samfunnsinteresser» forstås som tiltak av nasjonal betydning.

Forvaltningsmyndighet

Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsansvaret for verneområder i Norge. Det foregår en prosess hvor kommunene er tilbudt forvaltningsmyndigheten over visse typer verneområder innen kommunens grenser. Hvem som vil bli forvaltningsmyndighet for de aktuelle naturreservatene vil bli endelig bestemt av Miljødirektoratet etter at vernevedtaket er fattet.

Økonomisk erstatning

Etter reglene i naturmangfoldloven (jf. §§ 50 og 51) har eiere og rettighetshavere til eiendom som blir fredet som naturreservat krav på erstatning for økonomisk tap som følge av vernevedtaket. Arbeidsformen frivillig vern innebærer at det forhandles om avtaler med de berørte grunneierne. Det ble gjennomført takstbefaring i utvidelsesområdet på Nedre Timenes i starten av desember 2019. Avtale om erstatningssum vil være på plass før det fattes endelig vedtak om vern av området. Når erstatningssummen er avtalt, vil denne bli utbetalt kort tid etter at det er fattet vernevedtak i statsråd.

Verneprosessen

Oppstart av verneprosess

Fylkesmannen i Agder meldte oppstart av verneprosess for åtte skogområder, herunder utvidelsen av Nedre Timenes naturreservat, den 01.11.2019. Oppstartsmeldingen ble sendt ut til grunneierne og øvrige direkte berørte parter, deriblant Kristiansand kommune, tidligere Vest-Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen samt andre aktuelle lokale lag og foreninger. Melding om oppstart av verneplanarbeid ble annonsert i blant annet Fædrelandsvennen, Lister 24, Agderposten og Birkenesavisa.

Det kom totalt inn 10 innspill til oppstartsmeldingen, som gjaldt foreslått utvidelse av Nedre Timenes naturreservat som nå sendes på høring. En sammenfatning av hovedinnholdet i innspillene og Fylkesmannens vurdering av innspillene følger nedenfor.

Endringer etter oppstartsmelding

For området som nå sendes ut på høring, er vedlagt forslag til verneforskrift, i så stor grad som mulig, justert etter ny forskriftsmal fra Miljødirektoratet som ble oppdatert ved forrige vernevedtak den 20.12.2019. Gjeldende vernebestemmelser er innarbeidet i nytt forslag til verneforskrift. Det har også blitt rettet opp en del mindre feil i verneforskriften for eksisterende verneområde. Det er videre tegnet inn to veier i vernekartet som det vises til i gjeldende bestemmelser, slik at det er samsvar mellom forskrift og vernekart.

Sammendrag av innkomne innspill

Agder Energi Nett AS peker på at de ikke har noen eksisterende anlegg i det foreslåtte utvidelsesområdet av Nedre Timenes naturreservat, men at det går to høyspentlinjer gjennom eksisterende reservat.

Kristiansand kommune mener at den foreslåtte utvidelsen er en naturlig forlengelse av eksisterende reservat, og at de ut fra natur- og friluftsinnteresser er positive til utvidelsen. De minner videre om at utvidelsesarealet er en del av en landbrukseiendom og forutsetter at jordlovens §§ 9 og 12 skal gjelde også på det vernede området slik at arealene fortsatt vil inngå som en del av gårdens ressursgrunnlag.

Språkrådet hadde ingen merknader til at Nedre Timenes naturreservat videreføres som navn på det utvidete verneområdet.

Miljødirektoratet gjennom Statens Naturoppsyn ønsket en spesifisering av formuleringen "Bruk av naturreservatet til større arrangement er forbudt". De vil vite når grensen går for at et arrangement regnes som større. De nevner naturlosturer i naturreservater, der det kan komme mange mennesker, som et eksempel på større arrangement. De mener videre at det beste er å ha en generell ordlyd som ikke gir rom for tolkning i verneforskriften.

Direktoratet for mineralforvaltning hadde ingen merknader til foreslått utvidelse av Nedre Timenes naturreservat som nå sendes ut på høring.

NOTS Kristiansand viser til bestemmelsen i utkast til verneforskrift der det fremgår at «*Utenom eksisterende veier og stier avmerket på vernekartet, er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt*». NOTS har vært på befaring i området, og peker på at det var flere stier innenfor området som ikke var synlig på forslag til vernekart og som blir brukt eller var egnet til sykling. NOTS Kristiansand ber om at Fylkesmannen bruker oppdatert kartgrunnlag der godt brukte stier fremgår eller forandrer forskriften slik at det åpnes for sykling på alle eksisterende stier innenfor utvidelsesområdet i Nedre Timenes naturreservat.

Orienteringsklubben Sør (OK Sør) viser til at de har uttalt seg til oppstart av eksisterende reservat og påpekte den gang et ønske om at det ble utarbeidet en forvaltningsplan for området. Det fremgår av innspillet at det er laget en forvaltningsplan som åpner for å arrangere mindre orienteringsløp og gjennomføre turorientering i reservatet. Klubben ønsker at samme regler knyttet til ulike orienteringsaktiviteter vil bli gjort gjeldende for foreslått

utvidelsesområde. OK Sør viser for øvrig til at utvidelsesområdet sammen med eksisterende reservat er mye brukt av orienteringsklubbene OK Sør og I.L Høvdngen.

Forum for natur og friluftsliv Agder nevner generelt at vern ikke bør være til hinder for utøvelse av jakt og enkel friluftaktivitet. De er ellers positive til avgrensningen som er foreslått.

Midt-Agder Friluftsråd nevner at de er positive til vern av nye områder som naturreservat. De ønsker et tillegg til §4 e); at dette også gjelder vedlikehold/preparering av eventuelle eksisterende skiløyper, samt tillatelse til å kjøre skispor i skiløypene. Videre ønsker de at under §7 f) i verneforskrift fra oppstartsmeldingen, bør også punkt d) tas med som unntak om eventuell nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med aktiviteter som skjøtsel og tilrettelegging for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter.

Tidligere **Vest-Agder Fylkeskommune** ønsker at verneforskriften, på samme måte som for rovvilt, åpner for felling av sykt eller skadet vilt eller vilt som av andre dyrevelferdsmessige årsaker bør avlives.

Fylkesmannens kommentarer til innspillene

Tre av mottakerne av oppstartsmeldingen har meldt tilbake at de ikke har noen merknader til de foreslåtte vernegrensene eller foreslåtte forskrifter. Fylkesmannen mener derfor at det ikke er nødvendig å videre kommentere innspillene til følgende instanser: Direktoratet for Mineralforvaltning, Språkrådet og Agder Energi Nett.

Kristiansand kommune

Fylkesmannen støtter kommunens vurdering om at den foreslåtte utvidelsen av Nedre Timenes naturreservat er en naturlig forlengelse av eksisterende reservat. Når det gjelder forholdet knyttet til tilbudt eiendom gnr/bnr 70/7 og jordlova §§ 9 og 12, vil vi bemerke at jordloven ikke settes til side selv om det vedtas en verneforskrift for et areal. Forutsatt at området er avsatt til LNF-område i kommuneplanen, vil jordloven gjelde, også ved et vern. Omdisponering som gjelder tiltak det ikke er åpnet for i verneforskriften, sånn som for eksempel fradeling til boligtomt, vil imidlertid ikke kunne gjennomføres.

Miljødirektoratet ved Statens Naturoppsyn

Slik Fylkesmannen vurderer det er det vanskelig å på generell basis sette en definisjon for hvor mange mennesker som skal til for at et arrangement regnes som større. Det legges heller ikke opp til en slik definisjon fra Miljødirektoratets side. Det er ulike forutsetninger og sårbarhet i ulike verneområder, samt at ulike arrangement vil gi ulik påvirkning på verneområdene. Fylkesmannen mener at arrangører etter skjønn må vurdere arrangementets påvirkningsgrad og om dette vil kunne være søknadspliktig etter verneforskriften. Den mest hensiktsmessige måten å bestemme påvirkningsgrad på vil være gjennom en dispensasjonssøknad. I svaret får man da vurdert hvordan aktuelt arrangement vil påvirke verneverdier, og hvorvidt man kan gjennomføre arrangementet eller ikke. Fylkesmannen oppfordrer også arrangører til å kontakte forvaltningsmyndigheten i forkant av aktuelle arrangementer for å avklare hvorvidt arrangementet er å betrakte som større eller ikke.

NOTS

Terrengsykling er en aktivitet som kan gi uheldig slitasje på vegetasjonen. Verneforskriften for eksisterende naturreservat angir et forbud mot sykling utenom på trasé godkjent i

forvaltningsplan. I vårt arbeid med forvaltningsplan for eksisterende verneområde, har adgangen til eventuelt å åpne for terrengsykling på angitte stier i reservatet blitt vurdert nøye. Fylkesmannen har konkludert med at det innenfor Nedre Timenes naturreservat kun er tillatt å sykle på Nygårdsveien. Vi ønsker derfor heller ikke at det skal åpnes opp for terrengsykling i det foreslåtte utvidelsesområdet. Dersom dere ønsker at det skal kunne åpnes for terrengsykling på flere stier i reservatet, vil dette kunne spilles inn i forbindelse med en fremtidig rullering av forvaltningsplanen, normalt etter 10 år.

Orienteringsklubben Sør

Fylkesmannen holder nå på med å utarbeide en forvaltningsplan for Nedre Timenes naturreservat, og i dette utkastet til plan er det gjort en grundig vurdering av i hvilken grad pågående orienteringsaktiviteter inkludert turorientering skal kunne foregå som før. Det følger av retningslinjene i utkast til forvaltningsplan at *«orienteringsløp med inntil 150 deltakere og turorientering kan gjennomføres i Nedre Timenes naturreservat forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt på fylkesnivå i henhold til pkt. 2.2 i avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere av 3.12.1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges»*. Orienteringsløp med flere enn 150 deltakere krever imidlertid dispensasjon fra verneforskriften. Vi vurderer det slik at tilsvarende retningslinjer også vil kunne gjøres gjeldende for det aktuelle utvidelsesområdet som nå sendes ut på høring.

Forum for natur og friluftsliv Agder

Slik Fylkesmannen vurderer det, vil de foreslåtte vernebestemmelsene for områdene ivareta hensynet til natur- og friluftslivsinteresser. Tradisjonelt friluftsliv er tillatt som tidligere, og eksisterende stier kan merkes og vedlikeholdes. Plukking av bær og matsopp samt små- og storviltjakt vil fremdeles være tillatt også ved et fremtidig vern.

Midt-Agder friluftsråd

Oppkjøring/preparering og vedlikehold av skiløyper kan tas inn som en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i §7 dersom det finnes eksisterende skiløyper og/eller traseer ved vernetidspunktet. Fylkesmannen kjenner ikke til at det finnes skiløyper i det foreslåtte utvidelsesområdet på Nedre Timenes, og vi har heller ikke fått innspill som tyder på at det finnes skiløyper her. Vi ser derfor ikke at spørsmålet om oppkjøring/preparering og vedlikehold av skiløyper er relevant i denne verneprosessen. Dersom det, gjennom høringsrunden, kan dokumenteres at det har vært kjørt opp skiløyper innenfor aktuelt utvidelsesområde tidligere, vil vi kunne vurdere dette på nytt.

Gjeldende det å inkludere punkt d) i §7 punkt f) i verneforskriften fra oppstartsmeldingen; altså at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til nødvendig motorferdsel i forbindelse med bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål, mener Fylkesmannen at det ikke finnes grunn til å tilrå en slik endring på generell basis. Innspillet er heller ikke i tråd med Miljødirektoratets mal for verneforskrifter.

Tidligere Vest-Agder Fylkeskommune

Fylkesmannen forstår problematikken ved at verneforskriften ikke åpner for felling av sykt eller skadet vilt eller vilt som av andre dyrevelferdsmessige årsaker bør avlives, på samme måte som det gjøres for rovvilt. I malen for forskrifter for skogvern er det kun et generelt

unntak for uttransport av syke og skadde bufe i tillegg til felling av store rovdyr, som også vil omfatte skadefelling. Altså må alt annet søkes dispensasjon for. Skulle det finnes områder med erfaringsmessig mye skadefelling og ettersøk går det an å gi en flerårig dispensasjon. Ellers må det tas i hvert enkelt tilfelle. Fylkesmannen vil beskrive problemstillingen i tilrådingen til Miljødirektoratet slik at de kan vurdere om det skal gjøres en endring i forskriftsmalen.

Høring og videre prosess

Formålet med høringen er å kaste lys over mulige konflikter knyttet til ulike interesser som kan bli påvirket av verneplanen. Fylkesmannen ønsker spesielt innspill fra grunneiere på bestemmelser i verneforskriftene som gjelder motorferdsel, stier som er i bruk, eksisterende bygninger (for eksempel hytter, uthus, høyløer, gamle sommerfjøs e.l.) som bør merkes av på vernekartet. Etter høringen vil høringsuttalelsene bli vurdert opp mot konfliktgrad og mulige løsninger for området. Fylkesmannen vil så sende sin tilråding om vern av området til Miljødirektoratet, inkludert en oppsummering av høringsuttalelsene og forslag til eventuelle endringer. Basert på etterfølgende anbefaling fra Miljødirektoratet vil deretter Klima- og miljødepartementet legge planen fram for regjeringen som avgjør endelig utfall av verneforslaget.

Områdebeskrivelse

Den foreslåtte utvidelsen av Nedre Timenes naturreservat omfatter eiendommen gnr/bnr 70/7 på Lykkedrang i Kristiansand kommune. Utvidelsesområdet ligger sør-sørøst for eksisterende naturreservat, og er på i underkant av 400 daa stort. Området vil bidra til å fange opp verneverdier i skog innenfor minst to tidligere registrerte kjerneområder som inneholder gammel eikeskog og noe lågurteikeskog (hovedskogtype rik edelløvskog). En stor del av det nå foreslåtte utvidelsesområdet ble også vurdert til å ligge innenfor alternativ vernegrense etter kartleggingen av eksisterende reservat som ble gjennomført høsten 2007.

Ved Kjeåsen, sør i foreslått utvidelsesområdet finner vi blant annet lågurteikeskog i mosaikk med andre rike skogtyper som alm-lindeskog. Her er det også innslag av tydelig gamle og grove lindetrær. I forlengelsen av allerede registrert naturtype på Roksheia finner vi hovedsakelig rik og fattig edelløvskog dominert av eik. Blåbæreikeskogen dominerer, men det er også her innslag av lågurteikeskog. Mye av eikeskogen er middels gammel og grovvokst med tredimensjoner på rundt 40 cm. Spredt innenfor lokaliteten står det også en god del tydelig grove eiker.

Forslag til verneforskrift

Forskrift om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon [dato] med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62 [og § 77]. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av edelløvskog med svartorstrandskog og rik edelløvskog, samt slåttemark. Spesielle kvaliteter i skogen er stedvis store forekomster av lind til dels med store dimensjoner og lauvingspreg, arealer med ospesuksesjoner, rik hagemarkskog, rik edelløvskog og en stor forekomst av barlind. Videre er formålet å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke truede og nær truede sommerfuglarter, planteveps og sopp. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi i form av å være referanseområde for store typiske sørlandske eikeskoger.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2 Geografisk avgrensning

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Kristiansand kommune: gnr./bnr. 62/4, 66/1, 66/2, 66/4, 70/6 og 70/7.

Naturreservatet dekker et totalareal på 2 249 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Kristiansand kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a. vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt
- b. dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt
- c. det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende
- d. bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt
- e. bålbrekking er forbudt

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for

- a. sanking av bær og matsopp
- b. jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk
- c. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk
- d. vedlikehold av eksisterende veier, anlegg og andre innretninger som er i bruk på vernetidspunktet, innbefattet vei ned til Timenesbrygga merket av på vernekartet.
- e. oppgradering av Nygårdsveien i tråd med reguleringsplan for Sørlandsparken slik den forelå ved oppstart av verneplanarbeidet.
- f. merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet
- g. bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer i tråd med forvaltningsplan
- h. skånsom rydding og tynning rundt kulturminner som steingjerder, hustufter, gravrøyser og helleristninger
- i. beiting i beiteskog som det fremgår av forvaltningsplan, samt oppsetting av strømgjerde for husdyrhold. For området «Strandekra» skal beiting være i tråd med forvaltningsplan
- j. utsetting av saltsteiner i beiteskog som det fremgår av forvaltningsplan
- k. skjøtsel i kulturlandskapet i tråd med forvaltningsplan
- l. drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg
- m. oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet
- n. bålrensning med medbrakt ved på nærmere anvist bål plass på Nygård. Bålrensning må foregå i samsvar med gjeldende lovverk

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel

- a. motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy
- b. sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom på trasé godkjent i forvaltningsplan

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for

- a. nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring
- b. nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget
- c. landing og start med Forsvarets luftfartøy
- d. nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
- e. nødvendig motorferdsel på Nygårdsveien mellom Nedre Timenes og Nygård for jord- og skogbruksdrift, vedlikehold av veien, samt for vedlikehold av kommunal vann og spillvannsledning med tilhørende anlegg som ligger i tilknytning til verneområdet. For sistnevnte formål gjelder unntaket også sidevei til Nygårdsveien som er avmerket i vernekartet.
- f. nødvendig motorferdsel på traktorvei (merket av på vernekartet) fra Nedre Timenes til Timenesbrygga for transport av utstyr til båthus, mellom Nedre Timenes og Fjelljordet i

forbindelse med beiting/slått og uttransport av felt storvilt , og over Pålsmyrbrekka/Hauestøbakken i forbindelse med beiting og slått av innmark.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til

- a. istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk
- c. tilretteleggingstiltak for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål
- d. nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd bokstav b
- e. hogst av etablerte plantefelt
- f. merking og rydding av nye stier
- g. beiting i områder som er merket av som kulturmark, jf. kart i forvaltningsplan
- h. avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 andre ledd bokstav d
- i. oppsetting og vedlikehold av gjerder
- j. etablering av anlegg for kystverket
- k. oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4
- l. nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, oppgradering og fornyelse av kraftledninger
- m. øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd
- n. nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 bokstav d, f, h, i, j, k og § 7 bokstav a og b

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift [tittel].